
Ο αντίκτυπος της υπογεννητικότητας στην οικονομική ανάπτυξη

Νοέμβριος 2018

Το δημογραφικό πρόβλημα στην Ελλάδα

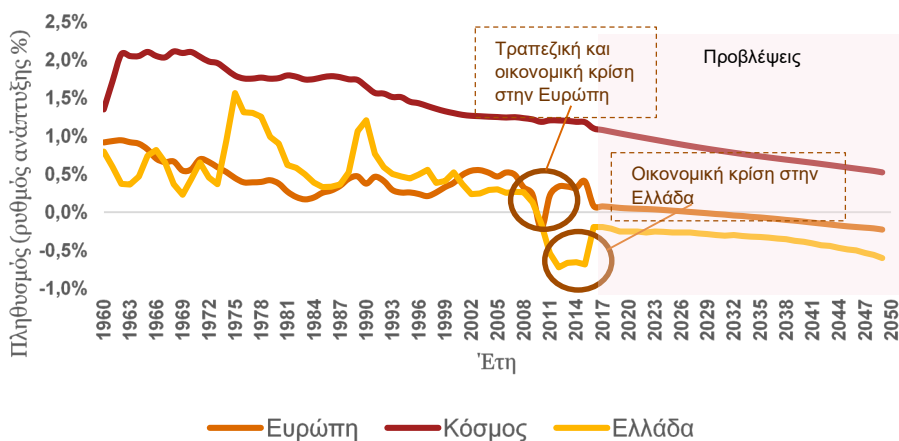
Ο πληθυσμός των ανεπτυγμένων χωρών μειώνεται και γερνά. Ο ρυθμός ανάπτυξης του πληθυσμού παγκοσμίως σήμερα έχει πέσει κατά 1,2 ποσοστιαίες μονάδες από το 1960, και η διάμεσος ηλικία έχει μεγαλώσει κατά 7 χρόνια. Η Ευρώπη υφίσταται τα τελευταία χρόνια μια δημογραφική διαίρεση, με τον Ευρωπαϊκό Βορρά να εμφανίζει υψηλότερους δείκτες γονιμότητας, και ο Νότος σημάδια υπογονιμότητας. Η δημόσια συζήτηση στη χώρα συχνά επικεντρώνεται στην πορεία των οικονομικών δεικτών παραβλέποντας παράγοντες, όπως το δημογραφικό, που επηρεάζουν θετικά την οικονομική ανάπτυξη.

Κατά 30χιλ.

ξεπέρασε ο αριθμός των θανάτων αυτών των γεννήσεων το 2011

Η Ελλάδα βρίσκεται σε ένα δημογραφικό αδιέξοδο που δεν πλήττει μόνο τον πληθυσμό της αλλά υπονομεύει την οικονομική ανάκαμψη της χώρας. Στην μελέτη της PwC "Ο αντίκτυπος της υπογεννητικότητας στην οικονομική ανάπτυξη" εξετάστηκε το διαχρονικό ζήτημα της γονιμότητας στην Ελλάδα και η σχέση γονιμότητας και οικονομικής ανάπτυξης.

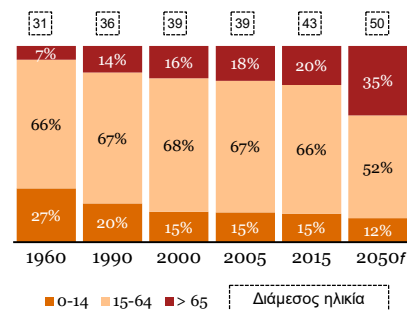
Ρυθμός Ανάπτυξης Πληθυσμού (%)
Ελλάδα, 1960-2050f

Πηγή: Παγκόσμια Τράπεζα

Τυπικά η δημογραφική κατάρρευση του ελληνικού πληθυσμού ξεκίνησε τη δεκαετία του 1980, όταν οι γεννήσεις ανά έτος μειώθηκαν από τις 150.000 στις 100.000, φτάνοντας στο 2011 που για πρώτη φορά ο αριθμός των θανάτων ξεπέρασε αυτόν των γεννήσεων κατά περίπου 30 χιλιάδες. Χαρακτηριστικό είναι ότι κατά τη διάρκεια της κρίσης ο πληθυσμός της χώρας μειώθηκε κατά 370.000 άτομα. Η εισροή των μεταναστών συνέβαλλε αρχικά στην ανακοπή της πτωτικής τάσης της υπογεννητικότητας (1991-2000), όπου οι μετανάστες στη χώρα αυξάνονταν κατά 6% ετησίως. Από το 2008 και μετά, οι μεταναστευτικές ροές προς τη χώρα περιορίστηκαν, ενώ παράλληλα μέρος του ανθρώπινου δυναμικού και μάλιστα υψηλών δεξιοτήτων μετανάστευσε στο εξωτερικό ("brain drain") με την Ελλάδα να έχει την τρίτη θέση μετά την Κύπρο και την Ισπανία όσο αναφορά το ποσοστό των νέων που εγκαταλείπουν τη χώρα τους. Όλα αυτά είχαν ως αντίκτυπο και στην αλλαγή της ηλικιακής σύστασης της χώρας με τον πληθυσμό άνω των 65 να τριπλασιάζεται από 7% που ήταν το 1960 σε 20% το 2015. Κατά συνέπεια η διάμεσος ηλικία, ηλικία που χωρίζει το πληθυσμό σε δύο ισόποσες ηλικιακές ομάδες, από τα 31 έτη που ήταν το 1960, άγγιξε τα 43 το 2015.

Ρυθμός Ανάπτυξης Πληθυσμού (%)
Ελλάδα, 1960-2050f

Πηγή: Παγκόσμια Τράπεζα, Eurostat

Η μέση Ελληνίδα πλέον δεν γεννά δυο παιδιά, που στατιστικά απαιτούνται ώστε να φέρει στη ζωή μία κόρη που θα την αντικαταστήσει. Ο δείκτης γονιμότητας της μέσης Ελληνίδας έχει πέσει στα 1,3 παιδιά, όταν τη δεκαετία του 1960 βρισκόταν στα 2,3 παιδιά ανά γυναίκα, πάνω από το όριο αντικατάστασης γενεών (2,1 παιδιά ανά γυναίκα). Από τους κύριους παράγοντες που επηρεάζουν την απόφαση ενός τοκετού είναι το διαθέσιμο εισόδημα του νοικοκυριού, η δαπάνη ενός τοκετού καθώς και η προσβασιμότητα στο σύστημα υγείας. Η οικονομική ύφεση ουσιαστικά εξέθεσε το μεγάλο δημογραφικό πρόβλημα της Ελλάδας, το οποίο εκτιμάται ότι θα συνεχιστεί στο μέλλον εάν δεν ληφθούν μέτρα αντιμετώπισής του.

1,3 παιδιά ανά γυναίκα στην

Ελλάδα, κάτω από το όριο
αντικατάστασης γενεών

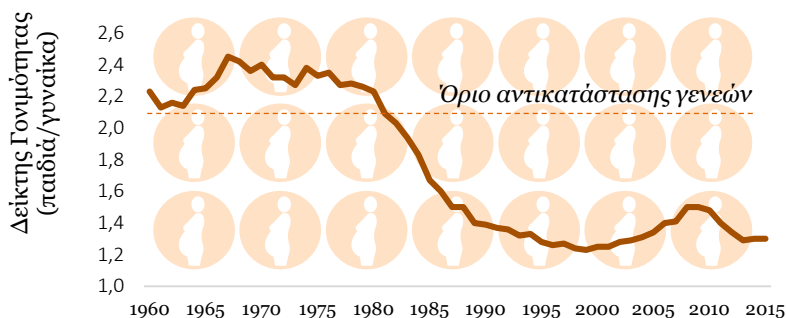
Μια ενδεχόμενη αύξηση του δείκτη γονιμότητας σε χώρες με έντονα προβλήματα υπογεννητικότητας, όπως οι χώρες του ευρωπαϊκού νότου, έχει σημαντικό αντίκτυπο στην οικονομία, ανάλογα με το χαμένο δημογραφικό έδαφος. Μια αύξηση του πληθυσμού της Ελλάδας κατά περίπου 100.000, ενδέχεται να αυξήσει το κατά κεφαλήν ΑΕΠ της χώρας κατά 3%. Αντίθετα, μια αύξηση των ηλικιωμένων στην Ελλάδα (άνω των 65 ετών) κατά περίπου 50.000, που αυξάνει την ανάγκη στήριξης και πρόνοιας, ενδέχεται να οδηγήσει σε μείωση του κατά κεφαλήν ΑΕΠ κατά περίπου 15%.

Ο πληθυσμός της Ελλάδας μειώνεται και γερνά

Εξέλιξη δείκτη γονιμότητας στην Ελλάδα, 1960-2015

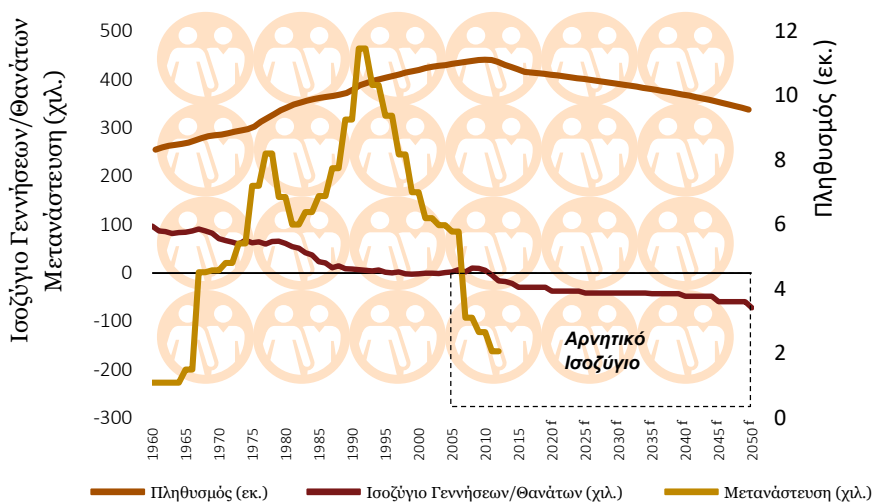
Γεννήσεις στον μέσο πληθυσμό των γυναικών σε αναπαραγωγική ηλικία (15-50 ετών)

Πηγή: Παγκόσμια Τράπεζα

Η σημερινή εικόνα του δείκτη γονιμότητας στην Ελλάδα είναι απογοητευτική, αλλά παράλληλα δημιουργεί και σημαντικές προοπτικές εάν οι εμπλεκόμενοι φορείς κινηθούν με αποφασιστικότητα

Μετανάστευση, Ισοζύγιο γεννήσεων/θανάτων και πληθυσμός Ελλάδα, 1960-2050f

Πηγή: Παγκόσμια Τράπεζα

Το έλλειμμα της ελληνικής γονιμότητας καλύφθηκε σε μεγάλο βαθμό από τα εισρέοντα μεταναστευτικά κύματα στις αρχές του 1990 τα οποία και μείωσαν το δημογραφικό κενό. Η οικονομική κρίση λειτούργησε καταλυτικά ώστε να αποκαλύψει και να εντείνει τη δυσμενή δημογραφική θέση της χώρας.

Κατά τη διάρκεια της κρίσης ο πληθυσμός της χώρας μειώθηκε κατά 370.000 άτομα, ο αριθμός των θανάτων ξεπέρασε αυτόν των γεννήσεων κατά περίπου 30 χιλιάδες (2011) και οι μεταναστευτικές ροές προς τη χώρα περιορίστηκαν, ενώ παράλληλα μέρος του ανθρώπινου δυναμικού μετανάστευσε στο εξωτερικό

Ο ρόλος της γονιμότητας ως μοχλός επανένταξης της οικονομίας σε αναπτυξιακή τροχιά

Η Ελλάδα παρουσιάζει τα πρώτα σημάδια οικονομικής ανάκαμψης και είναι ιδιαίτερα σημαντικό η πλήρης μεταστροφή του οικονομικού κλίματος να στηριχθεί σε στέρεες δημογραφικές βάσεις οι οποίες θα εξασφαλίσουν τη μελλοντική σταθερότητα της χώρας.

Για να δημιουργηθούν οι βάσεις για την ανοικοδόμηση της ελληνικής οικονομίας, απαιτείται ένα μείγμα πολιτικών που θα περιλαμβάνει δράσεις για τον περιορισμό της υπογεννητικότητας. Τέτοιες πολιτικές θα μπορούσαν να περιλαμβάνουν:

- την ελαφρότερη φορολόγηση πολύτεκνων οικογενειών
- τη δωρεάν ή με χαμηλό κόστος παροχή υπηρεσιών σε οικογένειες που αποφασίζουν να αποκτήσουν παιδί
- τη μείωση του απαιτούμενου αριθμού παιδιών ώστε να θεωρηθεί μια οικογένεια πολύτεκνη

Η Ελλάδα βγαίνοντας από την κρίση θα πρέπει να μετατρέψει το δημογραφικό της κενό σε οικονομικό και κοινωνικό πλεόνασμα έτσι ώστε να διατηρήσει θετικές προοπτικές ανάπτυξης στο μέλλον

Στην PwC, στόχος μας είναι η δημιουργία κλίματος εμπιστοσύνης στην κοινωνία και η επίλυση σημαντικών προβλημάτων. Είμαστε ένα δίκτυο εταιρειών σε 157 χώρες με περισσότερα από 223.000 στελέχη που δεσμεύονται να παραδίδουν ποιοτικό έργο στις ελεγκτικές, φορολογικές και συμβουλευτικές υπηρεσίες που αναλαμβάνουν. Πείτε μας τι έχει αξία για σας και μάθετε ακόμα περισσότερα στην ιστοσελίδα μας www.pwc.gr.

Το παρόν έχει συνταχθεί με σκοπό την παροχή πληροφοριών σε θέματα γενικού ενδιαφέροντος και δεν συνιστά επαγγελματική συμβουλή. Δεν θα πρέπει κανείς να βασισθεί στα στοιχεία που περιλαμβάνονται στο παρόν προκειμένου να λάβει αποφάσεις χωρίς να λάβει προηγουμένως ειδικές επαγγελματικές συμβουλές. Ουδεμία εγγύηση, άμεση ή έμμεση, παρέχεται ως προς την ακρίβεια ή την πληρότητα των πληροφοριών που περιέχονται στο παρόν. Η PwC δεν αποδέχεται και δεν αναλαμβάνει οποιαδήποτε ευθύνη για συνέπειες που ενδεχομένως θα προκύψουν από την απόφαση οποιουδήποτε να ενεργήσει ή να αποσχει από ενέργεια με βάση τις πληροφορίες που περιλαμβάνονται στο παρόν και για οποιαδήποτε απόφαση ληφθεί με βάση το παρόν.

Η επωνυμία 'PwC' αναφέρεται στην εταιρεία μέλος του δικτύου εταιρειών μελών και/ή σε μια ή περισσότερες από τις εταιρείες μέλη, κάθε μία από τις οποίες αποτελεί μια ξεχωριστή νομική. Για περισσότερες πληροφορίες, παρακαλούμε επισκεφθείτε το www.pwc.com/structure.

© 2018 PwC. Με επιφύλαξη όλων των νομίμων δικαιωμάτων